

Onderwijsontwikkeling – Feuerstein / mediërend leren

Interview met Wim Bos over het "gedachtegoed" van Feuerstein.

"HOE KOM JE ERAAN, LEG EENS UIT?"

In de maatschappij willen we dat mensen zelfstandig nadenken en initiatief nemen om zelf te ontdekken. Mediërend leren* bevordert dat. Het is een activerend interactiewijze dat zich onder meer richt op de cognitieve functies die nodig zijn om te kunnen leren, gestoeld op een heldere visie op leren. De leerkracht is de spil in dit proces. Als ook hij een heldere visie heeft op leren en zijn rol daarin, dan komt hij er door een gerichte wijze van begeleiden achter wat de leerling weet, niet weet en hoe hij kennis toepast.

(NB: waar "hij" staat kan natuurlijk ook "zij" worden gelezen en * Mediërend Leren is een geregistreerde naam van Stibco)

Ander uitgangspunt

"2 + 2 = 4 en zal toch nooit 5 worden? Dus als een leerling 5 als antwoord geeft is dat fout?" En toch zegt Wim Bos dat je het kunt zien als een 'goed' antwoord, een antwoord dat jou als leerkracht heel veel kan vertellen en wil je dat ook horen.

1-3 "Bekijk dat antwoord eens vanuit de leerling. Die geeft het antwoord vanuit de kennis en vaardigheid die hij op dat moment heeft. En voor die leerling is dat goed". Het antwoord vertelt de leerkracht wat die leerling weet, want dan begint het. Het is belangrijk te weten hoe de leerling aan deze uitkomst komt. Dat vertelt de leerkracht hoe hij kennis toepast en waar de hiaten in het denkproces en kennis liggen. Wat kan de leerkracht toevoegen of verbeteren waardoor de leerling tot een ander antwoord komt? "Vragen stellen, veel vragen stellen (om te beginnen bijvoorbeeld met: leg eens uit ...) is daarbij een belangrijk instrument", geeft Wim aan. "We zijn erg geneigd om het de leerling allemaal te vertellen en daarmee het denken en zelf ontdekken van de leerling over te nemen. Bij mediërend leren stel je niet de vragen vanuit je eigen oplossingsstrategie. Maar je formuleert de vragen zo dat je de leerling in zijn denken volgt. Je bent daarmee op zoek naar wat die leerling weet en dat voelt anders dan op zoek zijn naar wat hij niet weet. Je laat daarmee het eigen denken van de leerling bij de leerling."

Kost dat niet veel tijd?

"Als ik veel vraag aan de klas of de individuele leerling, dan kost dat erg veel tijd." Dat is een veel gehoorde reactie volgens Wim. Een grote angst voor veel leerkrachten: ik kom niet door mijn stof heen, waardoor de leerlingen niet klaar zijn voor het examen. En dat is toch waar ik uiteindelijk op wordt afgerekend. "En dat is ook zo. Tot nu toe zijn we daar met z'n allen heel erg op gefocust. Maar dat hoeft mediërend leren niet in de weg te staan, integendeel. We willen toch dat die leerling echt leert en kennis niet alleen voor dat examen even in zijn hoofd stamp? Uit de praktijk blijkt dat je mediërend leren heel goed kunt gebruiken in je gewone lessen. Het creëert ruimte omdat het leerlingen veel meer uitdaagt tot zelfredzaamheid, in

plaats van dat wij ze 'aangeleerd hulpeloos' maken. Dat vraagt wel om investeren vooraf waar je pas later de vruchten van plukt." Als metafoor noemt Wim de Chinese Bamboe. Het schijnt dat deze plant de eerste 4 jaar alleen een wortelgestel ontwikkelt, pas in het vijfde jaar komt de plant boven de grond en groeit dan in een jaar tijd ruim 20 meter. En dat zouden leerkrachten met leerlingen ook graag willen bereiken.

Leerkracht is de spil

Mediërend leren richt zich nadrukkelijk op de vermogens die nodig zijn om te kunnen leren. Daarbij is de leerkracht bijvoorbeeld gericht op het stimuleren van de bekwaamheidsgevoelens van de leerling. Een antwoord dat je als 'fout' betitelt, past daar dan niet bij. "Kinderen die moeilijk leren hebben veelal uit ervaring negatieve faalangst opgebouwd. Met deze visie verander je het leerklimaat in je klas. Dat wil niet zeggen dat alles om de leerling draait, integendeel. De leerkracht is de spil, hij is degene die het leerproces van de leerling aanvoelt en datgene aanvult en stimuleert bij de leerling om de volgende stap te zetten. Daarom vind ik 'leer-kracht', ook een veel mooier en passender woord dan 'docent'".

Mediëren is activerende interactie

Dit leerproces is een wederzijds interactieproces tussen de leerkracht en de leerling. Contact met je leerlingen is daarom een vereiste om mediërend leren te doen slagen. Een leerkracht kiest bepaalde activiteiten uit om voorafgestelde doelen te behalen. Daarbij maakt hij gebruik van momenten om de toepassing van gereedschappen voor het leren in te zetten. Binnen mediërend leren worden die gereedschappen cognitieve functies genoemd. Daar zijn er 21 van geformuleerd, waar onder bijvoorbeeld: waarnemen, nauwkeurig zijn, vergelijken, relaties leggen en plannen. "Al deze functies zijn te leren of verder te ontwikkelen. Daar moet je dan wel expliciet op inzetten. 'Niet blokkeren' is de 22^e cognitieve functie. Als die in beeld is, komt een leerling helemaal niet toe aan een van de andere functies, laat staan aan leren. Wiskundeleraren kennen deze maar al te goed".

Geen kunstje, maar uitvoering van je visie

Mediërend leren is geen kunstje of geloof. Wim zegt hierover: "Het is uitvoering van een visie op leren en onderwijs zoals Feuerstein dat indertijd als eerste heeft uitgedacht; geloven in de leerbaarheid van ieder mens, elk kind en elke leerling. Vanuit die visie ben je er als leerkracht continu op gefocust om het denkproces bij die leerling te laten. En dat je van uit dat proces samen met die leerling kennis aan het construeren bent, met hem de uitstapjes maakt naar andere toepassingsmogelijkheden en wat je daar weer uit kunt leren. De instructie blijft overigens gewoon bestaan. Dat wat ze niet weten, kunnen ze je immers ook niet vertellen of uitleggen. Maar onderschat niet wat leerlingen wél zelf kunnen".

Een van de vele visies op leren, maar wel een waardevolle

" Het is een van de vele benaderingswijzen van leren", zegt Wim. "Ik vind het boeiend om met leerkrachten te stoeien over hun uitgangspunten en

beweegredenen. Er niet naar kijken alsof we *de waarheid* in pacht hebben, maar er met elkaar over in gesprek zijn om te onderzoeken wat deze *wijsheden* ons te vertellen hebben en hoe we onze eigen wijsheid uit kunnen breiden. In mijn werk als onderwijsconsultant merk ik dat in deze visie heel veel waardevolle elementen zitten die je uitstekend toe kunt passen in het hedendaagse onderwijs. Juist op de momenten dat je kinderen meer wilt leren dan kennis alleen. Ik gebruik in mijn werk veel van de visie van Feuerstein, gecombineerd met allerlei andere invloeden, denkwijzen en methodieken. Steeds zoek ik de aansluiting bij de denkwijze van de school en haar leerkrachten. Mediërend Leren kan daar bij passen maar is voor mij beslist geen doel op zich. Ik onderschrijf wel de basis van Feuerstein zijn denken: *altijd de mogelijkheden zoeken en vinden*. Ik vraag mij daarom niet zo vaak af *of* iets wel of niet kan, maar veel vaker *hoe* het wel kan”.

Wim Bos heeft een brede opleiding in de methodiek van Feuerstein en heeft deze methodiek de afgelopen jaren geïntegreerd in andere leerbevorderende interactiemethodieken, zoals bijvoorbeeld Didactisch Coachen, Coachend lesgeven, Actieve begeleiding van leerlingen en de Activerende Interactie zoals LinQue die voorstaat.

De methodiek van Feuerstein lijkt op zichzelf te staan, maar heeft tal van praktische toepassingen binnen het reguliere onderwijs. LinQue ondersteunt graag om die toepassingen te integreren in het onderwijs.